

Юннатівському руху в Україні - 95!

ПЕДАГОГИ-НАТУРАЛІСТИ ХМЕЛЬНИЧЧИНИ: Лариса Афанасіївна Левко, педагог-новатор, керівник гуртка юннатів «Природа рідного краю» ХОЕНЦУМ, вчитель-методист, вчитель початкових класів Староушицького ліцею Кам'янець-Подільського району

Трудовий педагогічний шлях ентузіаст юннатівської роботи з школярами Лариса Афанасіївна Левко розпочала після закінчення Кам'янець-Подільського державного педінституту в 1990 році на посаді вчителя початкових класів у селі Подільське, що на Кам'яниччині. В 1991 році порядком перевodu була направлена працювати вчителем початкових класів у свою рідну Староушицьку школу (з 2000 року - Староушицька спеціалізована школа І-ІІІ ступенів екологічного напрямку, нині - Староушицький ліцей). Особливий акцент у навчально-виховному процесі молода вчителька стала робити на екологічній освіті й вихованні дітей та формуванні їх екологічної культури, раціонально

долучаючи кожного свого маленького школярика до юннатівської роботи.

За завданням дирекції Хмельницького ОЕНЦУМ в 2009 році на базі школи вона організувала еколого-натуралістичний гурток юннатів молодшого шкільного віку та успішно очолює його друге десятиліття поспіль.

Досягши вагомих результатів у екологічній освіті і вихованні школярів, Лариса Афанасіївна стала носієм передового педагогічного досвіду. Діяльність її попередніх юннатівських гуртків та профільного гуртка «Природа рідного краю» - приклад для колег регіону, як організовувати юннатівську роботу й працювати з юннатами у початкових класах.

З перших років педагогічної праці та спілкування з молодшими школярами, юна вчителька зрозуміла, що окрім уроків одним із найголовніших джерел розумового розвитку підростаючого покоління є рідна природа, оскільки краса мальовничих краєвидів подільського краю Хмельниччини, прості запитання, що виникають під час спостережень за нею, встановлення причинно-наслідкових зв'язків природних явищ - загострюють сприймання довкілля й пробуджують і розвивають логічне мислення дітей.

Майбутній педагог-новатор та ентузіаст юннатівської роботи, будучи молодим і перспективним сільським вчителем та переконливим природолюбом-екологом, ще у 90-ті роки найголовнішим завданням організації своєї педагогічної роботи стала вважати залучення усіх учасників навчально-виховного процесу до співпраці з метою створення сприятливих умов для розвитку і самореалізації кожної особистості, формування у дітей ще з раннього віку екологічної свідомості та грамотності особистої поведінки в природі, виховання ціннісного позитивно-емоційного ставлення до навколишнього світу.

Протягом багатьох років, духовно багата та ініціативна вчителька, має незмінне й глибоке переконання, що найперше потрібно навчити дітей любити і розуміти навколишній світ, навчити їх практичним навичкам безпечної поведінки в навколишньому середовищі, що спрямовані на охорону природи, бережливе відношення до довкілля, сформувати екологічну культуру в кожного зі своїх вихованців.

Великих зусиль докладала Лариса Афанасіївна організації процесу виховання особистостей, які зможуть захистити природу від невмілих, байдужих і черствих душ, формуючи у своїх учнів почуття причетності до екологічних проблем свого селища та розуміння того, що людина є частинкою природи і залежить від неї.

Охорона природи через освіту особистості - одне з головних завдань, яке поставила перед собою молодий педагог-новатор, а обране нею твердження «Здатність до творчості - вищий дар, яким нагородила людину природа» стало основним кредо її творчої педагогічної діяльності.

Виходячи з цього, вона будувала навчальну та позакласну роботу в початкових класах так, щоб кожен учень відчував себе дослідником, який самостійно здобуває знання, мав змогу зіставляти, порівнювати, шукати і знаходити істину. А в контексті цього, під час уроків і виховних заходів для формування екологічної компетенції вихованців, використовувала яскраві засоби емоційного рідного слова, переконливу мову цифр, поєднувала художнє слово й образ, формувала у дітей уявлення про природу і її компоненти, поглиблювала знання про здоров'я, збереження й зміцнення його, удосконалювала екологію душі, прищеплювала елементарні трудові вміння й навички раціонального природокористувача, виховувала любов до природи рідного наддністрянського краю та дбайливе ставлення до неї.

Завдяки раціональному впровадженню процесу інтеграції природничих знань у всі навчальні предмети у початковій школі та використання сучасних інформаційних технологій, поєднаних з практичною дитячою природоохоронною роботою, Лариса Афанасіївна вміло зацікавлювала та заохочувала своїх вихованців до пізнавальної діяльності.

Вагомий практичний доробок цікавого і значущого матеріалу щодо сутності формування екологічної свідомості та шляхів екологічного виховання учнів у початковій школі педагог успішно представила на обласних етапах Всеукраїнського конкурсу «Класний керівник - 2004/2005

н.р.» та Всеукраїнського конкурсу «Учитель року - 2006», ставши їх лауреатом двічі поспіль.

За результатами здобутків педагогічної праці та чергової атестації в 2006 році Л.А. Левко було присвоєно звання «Вчитель-методист».

Будучи спроможною до інноваційної педагогічної творчості та наполегливої й відповідальної діяльності у процесі реалізації на практиці завдань екологічного навчання і виховання підростаючого покоління, молода вчителька проявила себе в педагогічному колективі як всебічно розвинена особистість, що вміє не лише засвоювати передовий педагогічний досвід та впроваджувати інноваційні форми роботи на практиці, а й генерувати власні педагогічні ідеї та презентувати власний досвід навчання й виховання учнів.

Врахувавши це, директор школи Василь Сергійович Ковтуняк доручив їй тоді вести факультативні заняття «Основи екологічних знань» та «Екологія» у 5-7 класах, з чим вона також успішно справилася.

Перебуваючи у постійному творчому пошуку, Лариса Афанасіївна не зупиняється на досягнутому і починаючи з 2004 року, поруч із провідним біологом освітнього закладу Мариною Василівною Юрченко, бере активну участь у роботі шкільного еколого-освітнього центру, створеного тут за підтримки посольства Канади, Національного природного парку «Подільські Товтри» і Товариства подільських природодослідників та природолюбів з метою забезпечення інформованості підростаючого покоління і жителів краю про екологічну ситуацію у селищі, регіоні, країні й у світі в цілому та для обізнаності їх з можливими шляхами вирішення на місці різноманітних екологічних проблем.

До роботи екоцентру ініціативна вчителька активно залучає і своїх учнів початкових класів, які разом зі старшокласниками приймають активну участь у оформленні виставки дитячої творчості, виробів з природних матеріалів, побутових відходів, картин, саморобок, що створюють власними руками, беруть участь у виставах шкільного екотеатру, проводять змістовні екскурсії в шкільному екоцентрі для гостей з різних куточків України, односельчан, батьків та школярів. Згодом, роботу шкільного еколого-просвітницького центру і його ентузіастів високо оцінили в Національному ЕНЦУМ МОН України та Хмельницькому ОЕНЦУМ.

Результативна вчительська праця Левко Л.А. не залишалася непомітною і уже в 2008 році її досвід роботи з екологічного виховання молодших школярів було вивчено й узагальнено районним відділом та обласним управлінням освіти, занесено до картотеки передового педагогічного досвіду освітян Хмельниччини, а з 2009 року - вчителька розпочинає активну співпрацю з педагогами-натуралістами Хмельницького ОЕНЦУМ, дирекція якого довірила Ларисі Афанасіївні організувати й забезпечити високий рівень проведення гурткової еколого-натуралістичної роботи з дитячими творчими об'єднаннями юних екологів молодшого і середнього шкільного віку на базі Староушицької СЗОШ I-III ступенів екологічного напрямку (див.: http://hoencum.km.ua/?page_id=1761).

Велике бажання йти в ногу з часом та бути сучасним педагогом з ефективними результатами, втілювалося в процес формування у вихованців духовно-ціннісних орієнтацій щодо навколишнього світу, вивчення довкілля та вміння існувати у ньому, залучення учнів до участі у різноманітних дитячих наукових екологічних дослідженнях, акціях, конкурсах, фестивалях і проєктах на шкільному, районному, обласному та Всеукраїнському рівнях.

Реалізуючи поставлені перед собою завдання, як керівник гуртка, у своїй роботі вона використовує найбільш раціональні й ефективні форми та методи вивчення учнями основ екологічних знань і природоохоронної діяльності людини, що становить базу для системного підходу у формуванні екологічної обізнаності вихованців, доцільно впроваджує елементи інноваційних технологій, творчо використовує кращі здобутки сучасної природничої науки і практики. На її думку, екологічне виховання учнів має бути активним, цікавим, раціональним, максимально наближеним до життя, поєднане з їх практичною діяльністю у природному середовищі та пропагандою дбайливого ставлення до природи.

Під керівництвом Лариси Афанасіївни у закладі започатковане видання шкільної газети «Екосвіт». На її сторінках публікуються інформації про участь школярів у природоохоронній діяльності, успіхи у конкурсах та екологічних акціях, цікаві матеріали світу природи рідного краю. Прес-центр аматорського колективу (Анастасія Левко, Наталя Бойчук та Андрій Рудий) у 2009 році виборов почесне перше місце на обласному конкурсі шкільних газет в номінації «Від екології природи до екології душі».

Вона переконана, що формування екологічної свідомості повинно бути системним і послідовним, а екологічні знання, набуті учнями у початкових класах, мають збагачуватися й розширюватися в наступні роки навчання. Саме тому, поруч із роботою в 1-4 класах, вона продовжувала спілкування та надавала підтримку своїм вихованцям-старшокласникам. Тому на заняттях її гуртка часто можна було побачити і школярів 5-9 класів, які поруч із початківцями обговорювали й вирішували поставлені їм навчальні проблеми.

Лариса Афанасіївна завжди активно відгукувалася та брала участь у різних формах роботи рідної школи, яка за її активної участі стала опорним освітнім закладом регіону з питань екологічної освіти і виховання школярів юннатівськими формами роботи. Слово «треба» спонукувало її до дії, самовдосконалення, пошуку нових ідей та втілення їх на практиці.

Разом зі своїм наставником-початківцем юні природолюби Староушицької школи набували нового цікавого й вагомого досвіду в природоохоронній справі під час творчих поїздок до Національного ЕНЦУМ.

Так у 2008 році найактивніші вихованці Лариси Афанасіївни взяли участь у трудовій акції до Дня Землі. В 2010 році - побували у м. Києві у Всеукраїнському таборі «Юннат». Протягом творчої поїздки в НЕНЦУМ школярі відвідали Музей Хліба, експозицію акваріумних риб, зимовий сад, знайомилися з історичними та культурними пам'ятниками міста-героя Києва. В травні 2011 року вихованці гуртка прийняли участь в трудовій

акції, приуроченій Міжнародному Дню Землі, Дню Довкілля та 25-й річниці аварії на Чорнобильській АЕС.

Під час проведення заходів акції юні екологи заклали Всеукраїнський сад лікарських рослин (колекцію лікарського зілля із 30 видів, що зібрали на околицях рідного селища, привезли з собою) та стали учасниками круглого столу «Рослини - рятівники від радіації» за участю фахівців та вчених, з ними поділилися досвідом роботи з лікарськими рослинами наукові співробітники Національного ботанічного саду імені академіка А.В.Фоміна та вихованці клубу «Любисток» з міста Вінниці.

У її учнів залишилися дуже приємні й гарні враження від поїздок до НЕНЦУМ і цікавого спілкування з науковцями та юннатами, посилилось прагнення брати участь у природоохоронній діяльності.

За дорученням дирекції Хмельницького ОЕНЦУМ вона, як ініціативна вчителька та палкий природолюб, створила у школі агітбригаду «ЕКОСВІТ», яка й досі посідає важливе місце в еколого-просвітницькому напрямку роботи освітнього закладу і функціонуванні шкільного екоцентру. Учнівський колектив екологічної просвіти виступає перед школярами та жителями селища, гостями школи з метою пропаганди й активізації участі населення рідного краю в природоохоронній роботі.

Екологічна освіта і виховання та формування природоохоронного світогляду й екологічної культури підростаючого покоління посідає чільне місце в роботі Л.А.Левко, а тому її вихованці неодноразово досягають успішних результатів у цьому напрямку навчання і практичної діяльності.

У квітні 2012 року старша група агітбригади «ЕКОСВІТ» під вмілим керівництвом Лариси Афанасіївни гідно представила екологічну творчість школярів Хмельниччини в місті Миргороді Полтавської області на XI Всеукраїнському конкурсі колективів екологічної просвіти та на високому рівні розкрила тему «Міжнародний рік лісів». Представляючи Хмельниччину в 2017 році у місті Полтаві, колектив учнівської екологічної агітбригади «ЕКОСВІТ» став переможцем XVI щорічного Всеукраїнського конкурсу колективів екологічної просвіти «Земля - наш спільний дім» у номінації «Патріотичний підхід до збереження ландшафтів рідного краю» та нагороджений Дипломом Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді Міністерства освіти і науки України та Департаменту освіти і науки Полтавської обласної державної адміністрації (див. детальніше за посиланням: <http://osvita.adm-km.gov.ua/?p=3442> .

Особливу увагу як керівник гуртка вона приділяла й приділяє нині навчанню і вихованню своїх учнів юннатівськими формами роботи, завдяки чому її юні екологи мають можливість вивчати флору і фауну рідного краю, згодом проводити спостереження й дослідницько-експериментальні роботи під керівництвом науковців, які успішно захищають на різних профільних конкурсах, отримують додаткові знання з розумного природокористування та практичні вміння й навички природоохоронної і природозаповідної справи.

Разом із керівником гуртка юннати з великим захопленням та цікавістю вивчали і досліджували стан місцевих річок Жван, Студениця й Ушиця.

Анастасія Левко та Ірина Братушко описали ці річки з точки зору гідрології, екології, краєзнавства, виготовили кольорові світлини, що відображають природне середовище рік, та долучилися до створення регіонального ілюстрованого навчального посібника «Річки Хмельниччини», виданого й переданого в шкільні бібліотеки краю обласним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді у 2010 році (див. за посиланням: https://drive.google.com/file/d/0B6nl_pqnifGQcWNGWE5vcS0yZWM/view).

Колектив вихованців гуртка «Природа рідного краю» активно долучався й до інших науково-освітніх та еколого-натуралістичних проєктів Хмельницького ОЕНЦУМ - «Гриби Хмельниччини» (2014 р.) https://drive.google.com/file/d/0B6nl_pqnifGQS2dud3JYVXhPOEk/view та «Флора Хмельниччини» (2017 р.), де представили яскраві описи й фотоматеріали грибів і рослин Хмельниччини (див. за посиланням: <https://drive.google.com/file/d/1KrR08hjsEYkv0j66XDFurWxxhORITidw/view>).

Важливим показником багаторічної творчої педагогічної діяльності педагога-натураліста за покликанням Лариси Афанасіївни Левко є стабільна успішність її вихованців, які неодноразово були учасниками регіональних науково-практичних конференцій. Вагомого результату й успіху досягли гуртківці, учні 4 класу, Устим Валігурський та Дарія Литвинюк у дитячій науково-дослідницькій роботі з природознавства «Визначення якості та стану води джерела Біла криничка», посівши 1 місце на VII регіональній науково-практичній конференції «Молоді дослідники - природі Поділля», яку поводити природничий факультет Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка і НПП «Подільські Товтри», квітень, 2015 р.) (див. за посиланням: http://levkolarisa.blogspot.com/2015/04/blog-post_19.html).

За результатами VIII регіональної науково-практичної конференції «Молоді дослідники - природі Поділля» (квітень, 2016 р.) вихованці її гуртка знову стали переможцями в категорії «Науковець-учень». І уже п'ятикласники Литвинюк Дарія виборола I місце, представивши дитячу науково-дослідницьку роботу «Легенди Староушицького краю», Устим Валігурський та Владислав Євстафійєв - посіли почесне 2 місце з науково-дослідницькою роботою «Легенди Бакотської затоки» (див. за посиланням: <https://www.facebook.com/photo?fbid=1020665031347109&set=a.1020665011347111>). Ці школярі та їх сподвижники й нині продовжують успішно працювати над своїми дослідженнями та наполегливо захищати свої індивідуальні творчі роботи на районних і обласних етапах конкурсів-захистів Малої академії наук України та профільних регіональних конференціях.

Творчий ентузіазм вчительки початкових класів, яка стала генератором та носієм ідей юннатівської роботи з учнями молодшого шкільного віку, викликає повагу серед дітей і їх батьків, колег, односельчан, бо на власному прикладі наукового пошуку й дослідництва вона на практиці розкриває школярам цікавий та багатий світ природи рідного наддністрянського краю, навчає їх любити і оберігати навколишній світ, творчо й сумлінно працювати та наполегливо йти до своєї мети.

Навчальні заняття гуртка завжди проходять у атмосфері взаємоповаги і взаємодопомоги та практично майже завжди серед рідної природи, що забезпечує можливість учням легко робити для себе нові відкриття, усвідомлювати важливість здобутих знань і навичок, адже навчально-пізнавальна діяльність з допомогою екологічних матеріалів будується в послідовності: цікаво-знаю-вмію. Саме ж навчання й виховання вчителька прагне зробити не простим, а доступним і зрозумілим.

В контексті зазначеного, у своїй роботі Л.А.Левко використовує завдання, привабливість яких забезпечується не зовнішніми прийомами, а самим їх змістом. Тому, будь-якої пори року, після уроків, гуртківці з великою охотою та цікавістю відвідують заняття гуртка та завжди готові податися разом зі своїм педагогом-наставником на екскурсію у природу, де вони милуються природними ландшафтами річки Дністер з притоками та пам'ятками історії, навчаючись при цьому відчувати себе частинкою природи і оберігати її багатства, а поруч із цим ще й оздоровлюватися.

Вихованці гуртка разом із керівником гуртка мали змогу відвідати перлину подільського краю Бакотську затоку, природний заповідник «Совинний яр», урочища «Біла криничка» та «Батіг», окрасу селища Лисий горб, побували у Кам'янець-Подільському ботанічному саду, на історико-краєзнавчих екскурсіях до Хотинської та Кам'янець-Подільської фортець, що ввійшли до переліку «Сім чудес України».

Щороку в зимову пору юні природолюби Наддністрянщини допомагають самотнім лебедям чи зграям лебедів, що залишились зимувати у водно-болотному угідді «Бакотська затока» та затоках Дністра, які входять до Національного природного парку «Подільські Товтри».

Практично кожен похід чи екскурсія юних захисників природи рідного краю підсумовується фотозвітом на сторінці власного блогу вчительки (<http://levkolarisa.blogspot.com/>) та у соціальній мережі Фейсбук.

Педагог-новатор з високим рівнем професійної компетентності, Лариса Афанасіївна Левко намагається надихати своїх учнів на успішну діяльність, розвиває й підтримує творчість і допитливість вихованців, визнає потрібним і раціонально практикує різноманіття у роботі з молодшими школярами.

Її вміння творити й добре орієнтуватися та адаптуватися до нових викликів в освітньому процесі спиралися на особисті професійні потреби і запити на самовдосконалення, самореалізацію, вироблення нових оригінальних форм і методів практичної діяльності. Завдяки цьому, вона систематично займається своєю самоосвітою, вивчаючи досвід інших учителів та керівників профільних гуртків, прагне здобувати нові знання і не зупиняється на досягнутому, багато років поспіль залишається на обласному рівні носієм передового педагогічного досвіду з питань навчання і виховання учнів молодшого шкільного віку та проведення з ними юннатівської роботи.

З метою підвищення власного професійного рівня нею проведено наступне:

- закінчила курси за програмою Intel «Навчання для майбутнього» (версія 10.1);

- взяла участь у авторському семінарі Ш.Амонашвілі «Основи гуманно-особистісного підходу до дітей в освітньому процесі» (23-27.01.2007 р.);

- взяла участь у міжнародному проєкті «Освіта для сталого розвитку в дії», який проходив за підтримки міжнародних організацій: шведські благодійні організації «GLOBALACTION PLAN INTERNATIONAL» і «SIDA», благодійна організація «Вчителі за демократію та партнерство» (2016) та за результатами навчання, під час тренінгу для вчителів початкових класів, отримала сертифікат про проходження навчання з правом викладання курсів за вибором «Уроки для стійкого розвитку. Школа друзів планети», «Уроки для стійкого розвитку. Моя щаслива планета» і з 2017 року проводить заняття курсу за вибором «Уроки для сталого розвитку» у 1-4 класах);

- стала учасником рекорду України «Наймасовіший урок добра» (гуманне та відповідальне ставлення до тварин), організаторами якого був Благодійний фонд «Щаслива лапа» за підтримки Міністерства освіти і науки України (18.10.2018 р.);

- активно приймала участь у проєкті British Embassy Kyiv та «Співпраця ОТГ в питанні поводження з побутовими відходами»_за підтримки Британського посольства в Україні (2019 р.);

- взяла участь у семінарі «Ми не безсилі у протидії змінам клімату» (17.02.2019 р.), що був присвячений Міжнародному дню водно-болотних угідь, організаторами якого виступили Національний природний парк «Подільські Товтри», а також Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, Товариство природодослідників та природолюбів, Національний екологічний центр України, Кам'янець-Подільський районний осередок Всеукраїнської екологічної ліги;

- брала участь у Всеукраїнському проєкті "1000 уроків щастя" (лютий 2020 р.) та тренінгу в рамках просвітницького проєкту ТСН «Громади. Дорожня карта рішень» (березень, 2020 р.).

Як багаторічний носій передового педагогічного досвіду з питань навчання й виховання школярів, пропагування екологічної освіти і поширення екологічних знань серед підростаючого покоління, Л.А.Левко періодично бере активну участь у освітянських виставках, конференціях та форумах для набуття нового досвіду, збагачення й розвитку своєї педагогічної культури та академічної доброчесності. Її творчі доробки були неодноразово представлені на щорічній педагогічній виставці «Освіта Хмельниччини на шляхах реформування» і відзначені Дипломами I та II ступеня Хмельницького ОІППО в 2006, 2009, 2014, 2015 та 2017 роках.

Завдяки здобуткам наполегливої активної діяльності, сільський педагог-натураліст з Кам'яниччини Л.А.Левко стала добре званою людиною, адже часто представляла свій навчальний заклад на науково-педагогічних заходах різних рівнів, під час яких обмінювалась досвідом організації і проведення у школі еколого-натуралістичної роботи з учнями, реалізації в Староушицькому ліцеї завдань екологічної освіти і виховання, формування

екологічної компетентності школярів, формами практичної юннатівської дослідницької, природоохоронної та природозаповідної роботи.

Під час їх проведення Лариса Афанасіївна виступала з доповідями:

- «Дослідницько-експериментальна робота при вивченні природознавства» на регіональній науково-практичній конференції «Формування професійної компетентності педагогів в умовах упровадження Державного стандарту початкової освіти» (ХОППО, 19.11. 2015 р.), (див. детальніше за посиланням: (<https://drive.google.com/drive/folders/0B-gR7xvebniiUTNjN3FwNksxY2M>);

- «Формування екологічної свідомості в учнів початкових класів» на науково-практичній конференції «Екологічна освіта: стан, проблеми, перспективи» (ХОППО, 05.10.2016 р.);

- «Формування екологічної компетенції з раннього дитинства» на Першому Всеукраїнському форумі «Ранній розвиток дитини - право кожного» за сприяння Всеукраїнської громадської організації “Спілка освітян України” та Дитячого центру розвитку «ДивоГрай» (НЕНЦУМ, 7.06.2017 р.) (<https://nenc.gov.ua/wp-content/uploads/2015/01/frr.pdf>);

- «Розвиток критичного мислення як засіб формування екологічної грамотності молодших школярів» на регіональній науково-практичній конференції «Нова українська школа: виклики сьогодення, реалії впровадження, перспективи...» (ХОППО, 20.11.2018 р.);

- брала участь у обласних інтернет-форумах «Науково-методичний супровід педагогічних працівників у світлі Концепції нової української школи» (2016, 2017 рр.).

У своїй педагогічній роботі Л.А.Левко опирається на природничо-краєзнавчий матеріал та на розвиток у староушицьких ліцеїстів інтересу до вивчення природних явищ і процесів, як рушійної сили здобування нових знань, на мотивацію пізнавальної діяльності та самостійності.

На високому методичному рівні педагог здійснює підготовку й проводить заняття гуртка і курсу за вибором, навчально-виховних заходів, під час яких створює ситуацію успіху для учнів, надає вихованцям можливість більшою мірою стверджуватися у власних очах і серед оточуючих, прагне щоб усі заняття та заходи сприяли розвитку творчої ініціативи. Для цього вона активно використовує виховну силу поглядів, почуттів, переконань, які споконвічно були і залишаються найвищими духовними цінностями народної педагогіки української нації. Також вміло застосовує різноманітні форми роботи та вчить поводитися за принципом трьох «В», тобто: взаємоповага, взаєморозуміння, взаємодопомога.

Будучи не байдужою до стану навколишнього середовища рідного селища, вчителька залучає своїх вихованців до участі у практичній роботі щодо покращення екологічного стану довкілля, в якому вони живуть.

Творчий підхід до організації гурткової роботи забезпечив високу та плідну участь її вихованців у різноманітних екологічних акціях («Збережемо первоцвіти», «Зробимо Україну чистою», «Збережемо лісову красуню», «Щоб повітря не бруднити, треба листя не палити», «Посади дерево миру»,

«День довкілля», «День Землі»), операціях («Мурашник», «Чисте джерело», «Годівничка», «День зустрічі птахів»), написанні екологічних проєктів.

Переконавши природолюбів, Ларису Афанасіївну турбує стан довкілля як поблизу рідної їй Старої Ушиці так і в самому селищі. Тому разом із гуртківцями оголосили бій сміттю і практично (проводячи трудові десанти «Чистодвір», розповсюджуючи агітаційні листівки серед жителів селища із закликами дотримуватися чистоти), і теоретично (навчаючись сортувати побутові відходи).

Прибирання довкілля і постійний догляд за ним та залучення дітей і учнівської молоді до участі у цій важливій суспільній справі, на думку вчительки, один із важливих елементів екологічної освіти, виховання та формування екологічної культури підростаючого покоління.

Вихованці гуртка «Природа рідного краю» Ангеліна Федорова, Дар'я Козлик, Каріна Васильківська та Уляна Бузінська (учні 4 класу) зі своїм міні-проєктом «Сортуй сміття для чистого буття моєї громади» стали переможцями у конкурсі для молоді Староушицької ОТГ «Майбутнє моєї громади» (грудень, 2018) та сподіваються, що місцева влада врахує і втілить в життя їх дитячі ідеї.

Проявляючи ініціативність та наполегливість, педагог практично довела мешканцям селища: стан довкілля залежить від кожного із нас. Тому ініціативний керівник гуртка постійно працює над підвищенням рівня екологічної освіти й культури своїх вихованців та їх батьків, залученням їх до очищення довкілля й відпрацювання у них практичних навичок.

Великого досвіду з цього напрямку роботи староушицькі ліцеїсти набули, взявши під її керівництвом активну участь у конкурсі «Вчимося сортувати» (лютий, 2019 р.), організаторами якого були громадські організації «Український центр європейської політики» й «Україна без сміття» за підтримки Британського посольства в Україні та стали переможцями фінального етапу конкурсу, реалізованого в рамках проєкту British Embassy Kyiv.

Столична конкурсна комісія обрала 2-х учнів Староушицького ліцею, вихованців гуртка «Природа рідного краю» - Олександра Григор'єва (4 клас) та Валерію Волошину (6 клас), конкурсні роботи яких було визнано в числі найкращих. Школярів запросили в місто Київ для вручення їм нагород на станцію глибокого сортування сміття No Waste Recycling Station (ГО «Україна без сміття»), де гуртківці з наставником на власні очі отримали можливість побачити наскільки багато цінного ресурсу для переробки є навколо нас і дізналися багато цікавих пізнавальних фактів з цього напрямку господарювання людей в Україні та зарубіжних країнах (див. за посиланням: <https://www.adm-km.gov.ua/?p=53520>).

Усвідомлення загрози, яку наносить сміття навколишньому середовищу, спонукало начальника відділу ОКТМС Наталю Іванівну Бичок разом із Ларисою Афанасіївною Левко, як керівником гуртка екологічного напрямку і активним жителем громади та депутатом селищної ради Староушицької ОТГ, до створення мікро-проєкту сталого місцевого розвитку

«Школа роздільного збору сміття», котрий нині знаходиться на розгляді відповідної обласної комісії.

Так як Староушицький край з давніх часів славиться вирощуванням лікарських рослин, вчителька налагодила тісний зв'язок з підприємством «Перлини Бакоти» з виробництва трав'яних, ягідних, плодових сумішей та чаїв відомого на всю Україну земляка Миколи Петровича Прудюса, залучаючи школярів до вивчення цілющих властивостей і збору лікарських рослин. Вихованці її гуртка неодноразово відвідували підприємство та знайомилися з процесом сушіння й зберігання лікарської сировини, з колекцією найрізноманітніших ароматичних чаїв, а влітку під час канікул вони щорічно беруть активну участь у роботі підприємства, збираючи лікарську сировину на околицях селища (див. за посиланням: <https://www.facebook.com/Staroushytska.otg/posts/582625708973373>).

Як досвідчена вчителька, вона ніколи не зупиняється на особистих досягненнях і постійно допомагає своїм вихованцям-послідовникам виконувати власні дослідження й напрацювання та оформляти їх для участі в різноманітних конкурсах-захистах. Тому найбільшими своїми досягненнями вона вважає успіхи і перемоги на таких заходах своїх учнів (більш детально про успіхи її юних екологів див. за посиланням: http://levkolarisa.blogspot.com/p/blog-page_19.html).

Лариса Афанасіївна докладає великих зусиль, щоб її вихованці тягнулися до світла екологічних знань, бо вірить, що вони виростуть мудрими і творчими, здатними утверджувати і примножувати добро на рідній українській землі. Виклики сьогодення не зупиняють її ні на крок, а ще й стимулюють до пошуку нових форм і методів роботи зі школярами.

Із введенням карантину у навчальних закладах України, вона вправно опановує дистанційну форму роботи і продовжує спілкування із своїми вихованцями в режимі он-лайн, стимулюючи їх на позитив та участь у челенджах, он-лайн-конкурсах екологічного спрямування: Міжнародний природничий інтерактивний он-лайн-конкурс «Колосок для всіх», Дар'я Яцемірська, Олександр Мендограло, Олександр Волошин (1 клас), Єгор Плющик (2 клас) вибороли сертифікати «Золотий Колосок»; «Фотоконкурс «Птахи мого двору» НПП «Подільські Товтри», Діана Братишко (1 клас) та Єгор Плющик (2 клас) - 1 місце; «Мій весняний букет» НПП «Подільські Товтри», Олександр Мендограло та Дар'я Яцемірська (1 клас) - 1 та 2 місце).

Лариса Афанасіївна - людина творча, ініціативна, активна, скромна та вимоглива до себе, а своїм особистим прикладом педагогічної праці - утверджує принципи гуманності. Як педагог-новатор та ентузіаст юннатівської роботи з дітьми, вона користується заслуженим авторитетом серед колег, громадськості, батьків та учнів, очолює профспілковий комітет Староушицького ліцею, місцеві жителі обрали її депутатом Староушицької селищної ради об'єднаної територіальної громади.

За сумлінну працю і вагомий особистий внесок в екологічну освіту і виховання та формування екологічної культури підростаючого покоління Л.А.Левко нагороджена грамотами, дипломами та листами подяк

Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді, Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, управління освіти і науки Хмельницької облдержадміністрації, Хмельницького обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді, НПП «Подільські Товтри», Хмельницького обласного управління водних ресурсів державного агентства водних ресурсів України, Хмельницького обласного осередку ВЕЛ, Держуправління ОНПС у Хмельницькій області, ЛМГО «Львівський інститут освіти», ТВО «Всеосвіта», редакційної колегії газети «Розкажіть онуку», Українського центру європейської політики, відділу освіти Кам'янець-Подільської райдержадміністрації та виконкому Староушицької селищної ради.

В архіві талановитої вчительки-ентузіастки знаходиться низка її авторських друкованих праць, зокрема:

- Зустріч з динозаврами //Розкажіть онуку. - 2006 - № 1 - 2, с. 142-143.

- Зайчик. Виготовлення аплікації з тирси //Початкова школа. Наша вкладка «Умілі рученята» - 2007 - № 14 (398), с. 4-5.

- Екологічне виховання молодших школярів// Передовий педагогічний досвід освітян Хмельниччини, Кам'янець-Подільський, «Аксіома» - 2008 - с. 39-46.

- Екологічне виховання в початкових класах: методичний посібник на допомогу вчителю початкових класів. - Кам'янець-Подільський, 2008. - 188с.

- Левко Л.А. Формування екологічної культури молодших школярів// Розкажіть онуку. - 2009 - № 7-8, с. 3-18.

- Левко Л.А. Дослідницько-експериментальна робота при вивченні природознавства// Збірник наукових праць: Формування професійної компетентності педагогів в умовах запровадження Державного стандарту початкової освіти - Хмельницький:ФОП Мельник, 2015, с. 221-227.

- Левко Л.А. Формування екологічної свідомості в учнів початкових класів// Збірник наукових праць: Екологічна освіта: стан, проблеми, перспективи - Хмельницький: Вид. ФОП Заколотний М.І., 2016, с. 218-225.

Лариса Афанасіївна Левко переконана, що шкільна програма - це лише партитура, а віртуозність її виконання, звучання окремих інструментів та оркестру в цілому залежить саме від особистості вчителя.

Незважаючи на такий великий досвід педагогічної праці, вона завжди прагне розвиватись та залучати учнів до нових проектів, намагається бути в постійному творчому пошуку, знайомитися з досвідом колег та впроваджувати на практиці цікаві інноваційні ідеї, бути прикладом і наставником для своїх вихованців.

У зв'язку з цим, вона наполегливо працює над вдосконаленням свого загальнокультурного, науково-педагогічного, науково-психологічного рівня, досконалим володінням методикою викладання, підвищенням рівня своєї фахової підготовки, професійної компетенції, загальної ерудиції.

Перебування у стані постійного активного пошуку, надихає педагога-новатора до нових творчих звершень на юннатівській ниві, адже Лариса Афанасіївна добре розуміє, що екологічна освіта і формування екологічної

компетенції й культури підростаючого покоління має надзвичайно важливе значення не лише для охорони і збереження природи рідного краю, а й для майбутнього нашої української нації і власної держави.

За матеріалами Хмельницького ОЕНЦУМ.